



องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราชเขต 2

THE COMPONENT OF BUDDHIST LEADERSHIP IN ACCORDANCE WITH
TUTHIYAPAPHANIKHA SUTTA OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

นภเกตน์ ตารมย์

สำเร็จ จันชุม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิโรจน์ พรหมสุด

นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 2) เพื่อวิเคราะห์ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม และใช้วิธีการศึกษาวิจัยการวิเคราะห์เชิงยืนยัน เพื่อให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย พบว่า เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจมีความตรงตามเนื้อหา โดยค่าดัชนีความ สอดคล้องของข้อคำถามผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 อำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าระหว่าง 0.24 – 0.83 และความเที่ยงของแบบวัด มีค่าเท่ากับ 0.86 และสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 อยู่ในระดับ มาก และ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 สามารถ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรของผู้บริหาร



สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 อยู่ใน
ระดับ มาก

คำสำคัญ: องค์ประกอบ, ภาวะผู้นำเชิงพุทธ, หลักทศตยปาปณิกสูตร

Abstract

The Component of Buddhist Leadership in Accordance with Tuthiyapaphanikha Sutta of School administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. The objective this research were as following 1) to study Buddhist leadership in accordance with Tuthiyapaphanikha Sutta of school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, And 2) to analyze the component of Buddhist leadership in accordance with Tuthiyapaphanikha Sutta of school administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. And this research is Mixed Methodology Research and study is Factor Analysis of Confirm Factor Analysis (CFA) for consistent objective.

The findings of the study indicate that: the content validity, to find the validity of IOC passed on examination of 5 specialists. Ranging from 0.80 – 1.00, the discrimination index of items were between 0.24 – 0.83 and the reliability of accordance with Tuthiyapaphanikha Sutta the reliability of the overall aspect 0.86 and results of the study were as follows: 1) to Buddhist Leadership in Accordance with Tuthiyapaphanikha Sutta of School administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 was at the high level. And 2) to analyze the component of Buddhist Leadership in accordance with Tuthiyapaphanikha Sutta of School Administrators under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 was at the high level.

Keywords: Component, Buddhist Leadership, Accordance With uthiyapaphanikha Sutta

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กฎกระทรวงว่าด้วย



หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 เป็นต้น (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเฝ้าพร้อมด้วยคุณสมบัติหลายประการคือมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะ มีคุณธรรมและคุณลักษณะดีซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะบ่งบอกถึงสมรรถภาพของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง การสร้างคุณธรรมเพื่อใช้ในการบริหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะทำให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความราบรื่นและบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ (ณัฐพงศ์ เขียวน้อย และคณะ, 2559) ดังนั้นผู้บริหารในฐานะผู้นำทางการศึกษาจึงควรมีแนวปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควรเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมให้บุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงานทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจมีความรู้สึกมั่นคงในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (พระครูภัทรธรรมคุณ, 2554)

แต่ด้วยสภาพปัญหาของการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่เด็ดขาด ไม่หนักแน่นและความไม่เป็นกลางความลำเอียงที่มีต่อผู้ร่วมงาน รวมไปถึงภาระงานที่เพิ่มขึ้นของการปฏิรูปการศึกษาตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการสั่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากคุณธรรมจริยธรรม และผลกระทบของปัญหาเหล่านี้นอกจากจะทำให้กระบวนการบริหารภายในโรงเรียนไม่เข้มแข็งยังส่งผลกระทบต่อผลการเรียนการสอนของครูของโรงเรียนนั้น ๆ ด้วยซึ่งจะทำให้คุณภาพด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนไม่ได้มาตรฐานอีกด้วย (พระมนัสศุภคกรมโม (ก้อนใหญ่), 2554)

หลักทฤษฎีปาปนิคสูตรเป็นพระสูตรที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาซึ่งประกอบด้วยจักขุมหาวิรุโรร และนิสสัยสัมปันโนโดยองค์ประกอบของหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรทั้ง 3 ข้อ ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญสำหรับผู้เป็นผู้นำเป็นอย่างมาก โดยหลัก 3 ข้อควรมีอยู่ภายในของนักบริหารและหากหลอมรวมกันก็จะเป็นภูมิคุ้มกันที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรให้ประสบความสำเร็จต่าง ๆ ได้ด้วยความราบรื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
- 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) และ



การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA: Confirm Factor Analysis) โดยใช้กระบวนการการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้กลุ่มผู้ปฏิบัติและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการเลือกโดยวิธีการเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 และผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 500 คน และผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ด้วยสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ความเบ้ ความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปและตรวจสอบคุณภาพความตรงตามโครงสร้างของโมเดลแบบวัดด้วยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2, 2560)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 อยู่ในระดับ มาก ทั้ง 3 ด้าน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 สามารถแบ่งได้เป็นองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ

1) ด้านจักษุมา ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ คือ (1) ผู้บริหารมีการนำเป้าหมายและนโยบายมาเผยแพร่ให้กับบุคลากรได้รับทราบก่อนการปฏิบัติงาน (2) ผู้บริหารบริหารจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรได้เหมาะสม (3) ผู้บริหารใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างสมเหตุสมผล (4) ผู้บริหารให้คำแนะนำ และแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน จนบรรลุผลตามเป้าหมาย (5) ผู้บริหารมีอุดมการณ์ในการพัฒนาองค์กร โดยการให้คำแนะนำ และเป็นพี่ปรึกษาแก่บุคลากรเพื่อให้งานบรรลุผล (6) ผู้บริหารและบุคลากรมีการวิเคราะห์องค์กรโดยใช้เทคนิค SWOT (7) ผู้บริหาร มีการนำข้อเสนอแนะของบุคลากรและ/หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

2) ด้านวิญโร ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ คือ (1) ผู้บริหารวางแผนในการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรตรงตามความรู้ ความสามารถ (2) ผู้บริหารและบุคลากรมีการ



แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานและค่านิยมร่วมกัน (3) ผู้บริหารมีการพิจารณาและจัดสรรทรัพยากรที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเหมาะสม (4) ผู้บริหารมีการสร้างทัศนคติที่ดีในการมอบหมายงานมิใช่เป็นการเพิ่มภาระของงาน (5) ผู้บริหารมีวิธีสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (6) ผู้บริหารมีการสร้างความคิดเชิงบวกให้แก่บุคลากร (7) ผู้บริหารแนะนำบุคลากรเพื่อนำข้อบกพร่องไปพัฒนางานให้บรรลุผล (8) ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

3) ด้านนิสสยสัมพันธ์ ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ คือ (1) ผู้บริหาร เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา (2) ผู้บริหารใช้เวลาในการแนะนำงาน หรือปัญหาจากการปฏิบัติงานแก่บุคลากร (3) ผู้บริหาร มีความเป็นกันเองกับบุคลากรและแสดงความคิดเห็นต่อกันอย่างเปิดเผย (4) ผู้บริหาร จูงใจบุคลากรให้มีแรงขับเคลื่อนในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ (5) ผู้บริหาร มีการให้กำลังใจ ยกย่อง เชิดชูบุคลากรตามสมควรแก่โอกาส (6) ผู้บริหาร ให้เกียรติและแสดงความจริงใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ (7) ผู้บริหาร มีความเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เอื้อเฟื้อต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ (8) ผู้บริหาร และบุคลากรเข้าใจซึ่งกันและกัน จนทำให้เกิดสัมพันธ์มิตรที่ดีต่อกันในองค์กร (9) ผู้บริหาร มีความยุติธรรมในการแก้ปัญหาของบุคลากรในองค์กร (10) ผู้บริหาร ให้แนวทางในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กรสม่ำเสมอ

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทศพิธยปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 อยู่ในระดับ มาก

สรุป

การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทศพิธยปาปณิกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 สามารถแบ่งได้เป็นองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) ด้านจักษุมา 2) ด้านวิธูโร และ 3) ด้านนิสสยสัมพันธ์ ประกอบด้วย 25 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสามารถอธิบายรายด้านได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ด้านจักษุมาผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผลด้านวิธูโรในการมอบหมายงานหรือภาระหน้าที่ของบุคลากรภายในสถานศึกษา สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือการวางแผนในการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากรทำงาน และภาระหน้าที่ของบุคลากร และด้านนิสสยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 นั้น ควรมีการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กรนั้น และควรมีการกำหนดกรอบและทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบุคลากรของสถานศึกษานั้น ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

1) ด้านจักษุมา ผู้บริหารควรมีการนำเป้าหมายและนโยบายมาเผยแพร่ให้กับบุคลากร ได้รับทราบก่อนการปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้บริหารควรมีการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรให้เหมาะสมกับบุคลากร และมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างสมเหตุสมผล และให้คำแนะนำและแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานจนบรรลุผลตามเป้าหมาย

2) ด้านวิธวิธี ผู้บริหารควรวางแผนในการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรตรงตามความรู้ความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานและค่านิยมร่วมกันรวมทั้งผู้บริหารควรมีการพิจารณาและจัดสรรทรัพยากรที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเหมาะสม มีการสร้างทัศนคติที่ดีในการมอบหมายงาน ที่มีใช้เป็นการเพิ่มภาระของงาน และมีวิธีสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรทำงานให้บรรลุเป้าหมายเพื่อสร้างความคิดเชิงบวกให้แก่บุคลากร

3) ด้านนิสสยสมปโน ผู้บริหารควรมีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาและให้เวลาในการแนะนำงาน หรือปัญหาจากการปฏิบัติงานแก่บุคลากร และผู้บริหารควรมีความเป็นกันเองกับบุคลากรและแสดงความคิดเห็นต่อกันอย่างเปิดเผย เพื่อการสร้างความจงใจให้แก่บุคลากรให้มีแรงขับเคลื่อนในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งนี้ตรวจสอบคุณภาพโมเดลการวัด โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพข้าราชการครู ควรมีการศึกษากับกลุ่มสาขาอาชีพอื่น ๆ ในลักษณะแบบพหุมิติ และเพิ่มตัวแปรของกลุ่มตัวอย่าง เช่น อายุ ระดับการศึกษา รายได้ เป็นต้น เพื่อผลการตรวจสอบวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้กว้างขวางมากขึ้น

2) การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการสถิติเทคนิคขั้นสูงเพื่อให้มาตรฐานแบบวัดมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถนำเรื่องงานวิจัยในครั้งนี้ไปดำเนินการวิจัยครั้งต่อไปในการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านทักษะทางการบริหารต่อไป

3) ควรศึกษาหลักธรรมอื่นทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.



- ณัฐพงศ์ เขียวน้อย และคณะ. (2559). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธในการสื่อสารองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 1(1), 27-33.
- พระครูภัทรธรรมคุณ. (2554). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอพัฒนานิคมจังหวัดลพบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมนัสออคคธโม (ก้อนใหญ่). (2554). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2560). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา*. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.nst2.go.th/>